

RAPORTURILE PARLAMENTULUI CU GUVERNUL ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Vasile-Sorin Curpăn

Cosmin-Ștefan Burleanu

Art. 104.: „Informarea Parlamentului”.

„(1). Guvernul este responsabil în fața Parlamentului și prezintă informațiile și documentele cerute de acesta, de comisiile lui și de deputați.

(2). Membrii Guvernului au acces la lucrările Parlamentului. Dacă li se solicită prezența, participarea lor este obligatorie.”

Alin. (1) din textul supus analizei noastre prevede responsabilitatea Guvernului pentru informațiile și documentele solicitate de către Parlament, de comisiile parlamentare sau de deputați, în calitatea acestora de membri ai autorității deliberativ-legislative. Cu alte cuvinte, informarea Parlamentului reprezintă o modalitate de **control parlamentar** asupra activității autorității executive.

Guvernul, în calitatea sa de exponent de vârf al „puterii” executive își exercită atribuțiile proprii dar sub controlul organului reprezentativ suprem al poporului român din Republica Moldova. Obligatorietatea informării Parlamentului, a comisiilor parlamentare și a deputaților concretizează un drept de supraveghere pe care Parlamentul îl posedă în raport cu autoritatea executivă „supremă” a statului.

Dacă informațiile sau documentele solicitate de Parlament nu ar corespunde realității, fiind falsificate sau prezentate trunchiat, credibilitatea Guvernului ar fi puternic și iremediabil afectată.

Alin. (2) al art. 104 din Constituție consacră obligația de informare a membrilor Guvernului despre activitatea Parlamentului. Guvernării au acces neîngrădit la lucrările Parlamentului. Desigur, este vorba despre o facultate. Membrii Executivului au libertatea de a participa sau de a nu participa la lucrările Parlamentului. În acest context se pune întrebarea: la ce fel de lucrări ale Parlamentului pot participa miniștrii ?? Credem că aceștia din urmă pot participa atât la lucrările în plen cât și la lucrările în comisiile parlamentare. De fapt Legiuitorul Constituant nu distinge în legătură cu această chestiune. Or, unde legea nu distinge nu ne este permis să facem distincție.

Dacă membrilor Executivului li se solicită prezența la lucrările Parlamentului ei trebuie în mod obligatoriu să participe. Rațiunile instituirii acestei obligații cu caracter constituțional constau în fapt că Guvernul în calitatea sa de titular al „puterii” executive dar și de organ de vârf al administrației publice centrale are îndatorirea de a răspunde, atât solidar cât și fiecare membru în parte, la solicitarea autorității deliberativ-legiuitoare.

Dacă membrii Executivului nu ar da curs solicitării Parlamentului se poate interpreta în sensul lipsei de respect a guvernanților față de reprezentanții aleși ai poporului român din Republica Moldova.

Art. 105.: „Întrebări și interpelări”.

„(1). Guvernul și fiecare dintre membrii săi sunt obligați să răspundă la întrebările sau la interpelările formulate de deputați.

(2). Parlamentul poate adopta o moțiune prin care să-și exprime poziția față de obiectul interpelării.”

Întrebările și interpelările constituie un mijloc pus la îndemâna deputaților în scopul informării asupra unor probleme aflate în competența Executivului.

Întrebarea este o solicitare punctuală asupra unei chestiuni concrete. Ea se adresează verbal unui membru al Guvernului sau chiar întregului Executiv. Fiecărei întrebări formulate de deputați trebuie să i se răspundă într-un mod cât mai exact cu putință.

Interpelarea constă într-un document scris prin intermediul căruia se solicită Guvernului explicații relative la diferite domenii de activitate din cadrul politicii interne sau externe a statului. Ministrul de resort sau un reprezentant al Executivului trebuie să răspundă argumentat la interpelare.

Dacă se consideră necesar Parlamentul poate adopta o moțiune relativ la interpelare. Această situație se întâlnește în ipoteza în care chestiunile puse în discuție sunt deosebit de importante și dacă au un ecou profund în opinia publică din țară.

Art. 106.: „Exprimarea neîncrederii”.

„(1). Parlamentul, la propunerea a cel puțin o pătrime din deputați, își poate exprima neîncrederea în Guvern, cu votul majorității deputaților.

(2). Inițiativa de exprimare a neîncrederii se examinează după 3 zile de la data prezentării în Parlament”.

Practic, în acest articol este vorba de **„moțiunea de cenzură”** sau **„moțiunea de neîncredere”**.

Exprimarea neîncrederii constituie o modalitate concretă de control parlamentar asupra activității guvernamentale.

Declanșarea procedurii se realizează la propunerea a cel puțin ¼ din deputații aleși. Inițiativa acestor deputați se dezbate în Parlament după trecerea unui termen de 3 zile de la data depunerii moțiunii. Dacă propunerea este votată de majoritatea deputaților aleși ea se consideră adoptată cu consecința căderii Guvernului.

Textul art. 106 nu precizează dacă propunerea depusă la Parlament este înaintată Guvernului spre luare la cunoștință. Firesc ar fi ca propunerea privind exprimarea neîncrederii – moțiunea de cenzură – să fie comunicată, la data depunerii și Executivului.

De asemenea, textul constituțional nu face nici o referire la numărul de propuneri pentru exprimarea neîncrederii (moțiuni de cenzură) pe care deputații îl pot face în cursul unei sesiuni parlamentare.

Din acest motiv credem că deputații care au semnat o propunere inițială mai pot semna și altele, fără nici o limitare. Sub acest aspect considerăm **că se impune limitarea** posibilității prezentării unei noi propuneri de exprimare a neîncrederii în cadrul aceleiași sesiuni parlamentare. Deputații care au inițiat o propunere trebuie să piardă prerogativa de a depune o nouă propunere de exprimare a neîncrederii în cursul aceleiași sesiuni parlamentare.

Această posibilă și de dorit limitare dă posibilitatea Parlamentului să desfășoare activitățile specifice și în primul rând cea de adoptare a legilor. În același timp nici Executivul nu mai este continuu șicanat, fiind lăsat să lucreze.

Art. 106¹.: „Angajarea răspunderii Guvernului”.

„(1). Guvernul își poate angaja răspunderea în fața Parlamentului asupra unui program, unei declarații de politică generală sau unui proiect de lege.

(2). Guvernul este demis dacă moțiune de cenzură, depusă în termen de 3 zile de la prezentarea programului, declarației de politică generală sau proiectului de lege, a fost votată în condițiile art. 106.

(3). Dacă Guvernul nu a fost demis potrivit alineatului (2), proiectul de lege prezentat se consideră adoptat, iar programul sau declarația de politică generală devine obligatorie pentru Guvern”.

Angajarea răspunderii Guvernului se poate realiza pentru unul din următoarele acte:

- *. programul de guvernare;
- *. declarație de politică generală;
- *. proiect de lege.

Demiterea Executivului intervine dacă în termen de 3 zile o **moțiune de cenzură** depusă a fost votată cu votul majorității deputaților aleși în Parlament. Moțiunea de cenzură trebuie să se refere la programul de guvernare, declarația de politică generală sau la proiectul de lege.

În ipoteza în care Guvernul nu a fost demis programul de guvernare sau declarația de politică generală devine obligatorie pentru Executiv iar proiectul de lege se consideră adoptat fără dezbateri parlamentare.

Angajarea răspunderii Guvernului reprezintă un act voluntar al Guvernului care are menirea de a accelera adoptarea unei legi sau aprobarea unui program de guvernare modificat ori aprobarea unei declarații de politică generală care conține valențe și interpretări noi. Riscul este destul de mare având în vedere că Executivul poate fi demis în situația în care programul, declarația sau proiectul de lege nu trece cu succes în Parlament.

Adoptarea unui proiect de lege prin angajarea răspunderii Guvernului constituie o excepție de la procedura obișnuită, de drept comun, referitoare la adoptarea legilor. Procedura adoptării proiectului de lege prin angajarea răspunderii Guvernului este o **procedură cu caracter derogator, excepțional**.

Ea trebuie utilizată de către Executiv cu precauție deoarece adoptarea legilor, de principiu, trebuie să se realizeze în conformitate cu dispozițiile art. 74 din Constituția Republicii Moldova.

Art. 106².: „Delegarea legislativă”.

„(1). În vederea realizării programului de activitate al Guvernului, Parlamentul poate adopta, la propunerea acestuia, o lege specială de abilitare a Guvernului pentru a emite ordonanțe în domenii care nu fac obiectul legilor organice.

(2). Legea de abilitare va stabili în mod obligatoriu, domeniul și data până la care se pot emite ordonanțe.

(3). Ordonanțele intră în vigoare la data publicării, fără a fi promulgate.

(4). Dacă legea de abilitare o cere, ordonanțele se supun aprobării Parlamentului. Proiectul de lege privind aprobarea ordonanțelor se prezintă în termenul stabilit în legea de abilitare. Nerespectarea acestui termen atrage încetarea efectelor ordonanței. Dacă Parlamentul nu respinge proiectul de lege privind aprobarea ordonanțelor, acestea rămân în vigoare.

(5). După expirarea termenului stabilit pentru emiterea ordonanțelor, acestea pot fi abrogate, suspendate sau modificate numai prin lege”.

Pentru realizarea programului de guvernare Executivul poate solicita Parlamentului iar acesta poate adopta o **lege de abilitare** a Guvernului pentru emiterea de **ordonanțe**.

Ordonanțele nu pot fi emise decât în domeniile care fac obiectul de reglementare al **legilor ordinare**.

Legea de abilitare trebuie să conțină, în textul său, domeniul și data până la care Executivul poate emite ordonanțe.

Legea de abilitare reprezintă o delegare legislativă acordată de Parlament în favoarea Guvernului, la cererea acestuia din urmă.

Două elemente fundamentale se desprind din textul constituțional:

*. abilitarea se acordă pe o perioadă de timp determinată;

*. abilitarea Executivului privește doar anumite domenii care nu fac obiect de reglementare al legilor organice.

În principiu, Guvernul reprezintă autoritatea executivă iar emiterea ordonanțelor nu apare ca o activitate propriu-zisă, normală a Executivului.

Legiuitorul Constituant a prevăzut însă **mecanisme de control** relative la această situație de excepție, concretizată în emiterea ordonanțelor de către Executiv.

Astfel, ordonanțele, când legea de abilitare prevede expres, se vor supune aprobării Parlamentului. Este necesară prezentarea unui proiect de lege, având ca obiect aprobarea ordonanțelor, care va fi depus în termenul prevăzut în legea de abilitare. Dacă proiectul de lege, nu este depus în termenul stabilit de legea de abilitare încetează efectele juridice ale ordonanțelor adoptate de Guvern.

Toate aceste mecanisme constituie pârghii de control asupra activității Executivului, concretizată în conținutul ordonanțelor emise.

Dacă Parlamentul votează favorabil proiectul de lege privind aprobarea ordonanțelor efectul juridic îl reprezintă menținerea acestor ordonanțe în vigoare.

Expirarea termenului stabilit prin legea de abilitare pentru emiterea ordonanțelor determină posibilitatea abrogării, suspendării sau modificării acestor ordonanțe exclusiv prin intermediul legii.

Ordonanțele Guvernului vor intra în vigoare la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova. Acestea nu trebuie să fie promulgate de către șeful statului.

O chestiune care se impune a fi tratată se referă la aprobarea ordonanțelor emise de Guvern, de către Parlament. Cu prilejul aprobării ordonanțelor Parlamentul are două posibilități:

*. fie **să admită** sau **să respingă** ordonanța supusă aprobării;

*. fie **să admită** ordonanța supusă aprobării **dar să opereze unele modificări în conținutul acesteia**. Aceasta ar presupune, fără îndoială, o examinare a conținutului ordonanței, deci o examinare pe fond a actului normativ juridic.

Apreciem că a doua modalitate prezintă avantaje substanțiale. Simpla admitere sau respingere a unei ordonanțe cu ocazia aprobării nu este suficientă deoarece nu realizează o analiză fundamentată a conținutului acestor acte normative.